

OUDE KERK van MAASLAND

Geschiedenis

De naam Maasland wordt het eerst genoemd in een lijst van geestelijke goederen van de Sint Maartenskerk te Utrecht uit het jaar 866. Uit opgravingen blijkt dat dit gebied al in de derde eeuw voor Christus werd bewoond. Deze bewoners zijn gedwongen door overstromingen weer weggetrokken. Rond 700 kwamen de Friezen, die omstreeks 725 onder het gezag van het Frankische Rijk kwamen. De kern van Maasland bevond zich in die tijd dicht bij de rivier de Maas, vermoedelijk ter hoogte van Koningshoek (Maassluis West). Daar moet ook de eerste kerk hebben gestaan, mogelijk gebouwd in de tiende/elfde eeuw. De huidige Oude Kerk staat op een hoge plaats aan de Gaag waar waarschijnlijk eerder een grafelijke burcht heeft gestaan. Archeologische bewijzen bestaan hiervoor zijn er niet, wel komen in de kern van Maasland enkele 'burch'-toponiemen voor. Bij een overstroming van de Maas in 1163 ging de vroegere kerk langs de Maas verloren en graaf Floris III wees de huidige kern van Maasland aan als locatie voor de bouw van een nieuwe kerk. Van deze kerk is niets meer aanwezig. De oudste delen van de huidige kerk, delen van de toren, zijn uit ca. 1400. Het schip is in de vijftiende eeuw vervangen door een schip dat aanzienlijk hoger gemaakt is. De noordbeuk is rond 1500 gebouwd. De doopkapel kon via een

aparte toegang nabij de toren (nu dichtgemetseld) vanaf buiten bereikt worden. Ongedoopten mochten in de katholieke periode niet in de kerk komen. De oerparochie Maselant bestreek een groot gebied en omvatte aanvankelijk De Lier, Schipluiden en mogelijk ook Delft en Pijnacker. In 1245 kreeg De Lier een eigen kerk, Schipluiden volgde enige decennia later (vóór 1294).

De Ridderlijke Duitse Orde, een geestelijke ridderorde die ontstaan was tijdens de kruistochten, verkreeg van graaf Willem II in 1241 het patronaatsrecht van de kerk: de naam van de kerk werd de Maria Magdalena kerk.

Jan Jansz. Potter, ca
1570

Een commandeur van de Orde, Jasper van Egmond, ging na 1572 geleidelijk over tot de protestantse religie. De Maria Magdalena kerk werd na het vertrek van de Spanjaarden, najaar 1574, een protestantse kerk. In 1576 werd de eerste predikant beroepen: Evert Hermansz. Jasper van Egmond is in 1595 in het koor van de kerk begraven. De Duitse Orde bleef tot het begin van de zeventiende eeuw katholiek,

In de eeuwen erna werden steeds meer versieringen aangebracht in de kerk, zoals gebrandschilderde ramen. Eén raam werd ca. 1620 aangeboden door Jacob van Zuylen, commandeur van Maasland. Jacob Frederik van Zevender, heer van Keenenburg, ambachtsheer van Maasland, schonk ca. 1630 een tweede gebrandschilderd raam. Het Hoogheemraadschap van Delft bekostigde in 1652 een derde raam. In 1725 werd een nieuw orgel van de Haagse orgelbouwer Rudolph Garrels in gebruik genomen. In de Late Middeleeuwen heeft de kerk ook al een orgel gehad. In 1770 werd de kerk grondig gerestaureerd en kwam er tegen de zuidmuur een consistoriekamer. Ter herinnering aan deze restauratie staat het jaartal 1770 boven de ingang in de toren vermeld.

Op maandag 18 juni 1945 werd in Nederland de overwinning op Napoleon gevierd in de slag bij Waterloo (18 juni 1815). Het afvuren van een lichtkogel met een seinpistool veroorzaakte een grote brand waar bij de kerk vrijwel volledig uitbrandde. Voordat de brand een grootschalig karakter kreeg werden tal van goederen uit de kerk gedragen. Bijbels, stoelen, kussens, diverse banken, 17^e-eeuwse kisten met zwaar hang- en sluitwerk, wandborden en schilderijen, het deurtje van het koorhek en de vier koperen kronen gingen van hand tot hand de kerk uit. De volgende morgen werd de ramp pas echt duidelijk: alleen de muren stonden nog overeind. De torenspits was ingestort. Het dak van het schip, het koor en de noordbeuk was brandend in de kerk gevallen. De vloeren waren zwaar beschadigd en het oppervlak van de grafzerken in de kerk was door de hitte van het vuur verpulverd. Van het orgel restte weinig meer dan wat klompen lood. Restanten liggen nu in het museum De Schilpen.

De herbouw kreeg op 8 mei 1947 het groene licht van de dienst wederopbouw van het ministerie van O.K. en W. (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen). Eerst werd de noordbeuk hersteld. De eerste fase werd afgerond met de ingebruikname van de noordbeuk op 10 juni 1949. Van de

kosten, 200.000 gulden, nam het rijk 55% voor zijn rekening. De ingang van de kerk die in de doopkapel was gemaakt werd gesloten en de doopkapel werd weer in zijn oude vorm hersteld. De consistoriekamer tegen de zuidmuur werd niet herbouwd. De totale kosten voor de restauratie van de kerk bedroegen 627.400,27 gulden. Op 18 juni 1954 was de feestelijke openingsdienst. De restauratie van de toren begon toen pas en werd in 1956 opgeleverd.

Van de hervormde kerk van Graft (Noord-Holland) werden de oude kansel, het koorhek, koperen kronen, muurkandelaars en beglazing overgenomen. Veel fondsenwerving was nog nodig om een nieuw orgel te kunnen kopen. Uiteindelijk kon het Bätz-Witte orgel uit de Nicolaikerkerk te Utrecht worden overgenomen voor 30.333 gulden. De inbouw en aanpassing kostte nog eens 50.000 gulden. Met het oksaal (het houten front waarachter het orgel is gebouwd) kwamen de totale kosten op ca 100.000 gulden. Op 23 december 1958 werd het orgel in gebruik genomen.

De kerk is eigendom van de Protestantse Gemeente Maasland en wordt gebruikt voor kerkdiensten, concerten en bijeenkomsten.

Toren

De oudste fragmenten van de kerk zijn de tufstenen onderaan de toren uit het eind van de 14^e eeuw. Mogelijk dateren ze nog van de eerste stenen kerk op deze plaats. De in 1770 vernieuwde ingang in de toren is van hardsteen. De torenspits is na de brand van 1945 opnieuw opgebouwd. Zoals veel oude kerktorens is ook deze toren eigendom van de burgerlijke gemeente. Deze situatie dateert nog uit 1798, toen de scheiding tussen kerk en staat werd doorgevoerd. Napoleon bepaalde door een staatsregeling dat kerkgebouwen verdeeld moesten worden onder de verschillende lokale kerkgenootschappen, maar dat de kerktorens eigendom blijven van de Staat. En zo is de gemeente Midden-Delfland eigenaar van de kerktoren.

In de oorlog werden de twee luidklokken gevorderd want het brons was nodig in de oorlogsindustrie. De oudste klok was uit 1493 en in 1662 werd opdracht gegeven voor het maken van een tweede luidklok. De schipper die de klokken vervoerde pleegde sabotage en bracht zijn schip op het IJsselmeer tot zinken. De oudste klok is later opgevist en hangt nu weer in de toren. De inscriptie op deze klok luidt: "Anno Domini MCCCCXCIII Jan es miin name miin luut e(s) Gode bequame". In 1956 zijn twee nieuwe klokken toegevoegd.

In de hal staat het ijzeren kruis dat voor de brand op de torenspits stond. Het dateert waarschijnlijk nog van voor de reformatie (1572). De haan die op dit kruis stond staat in museum De Schilpen.

Interieur

Interieurs van kerken worden op gezette tijden aangepast. Een algemene versobering van interieurs trad op tijdens de Beeldenstorm in augustus 1566. De oudste afbeelding van het interieur van deze kerk is een schilderij van Johannes Bosboom van het interieur van de Maaslandse kerk uit het begin van de 19e eeuw. De preekstoel is als centrum ingericht en staat tegen de zuidmuur. Er is een doorgang naar het koor, maar het is niet te zien hoe de inrichting van het koor eruitziet. We zien banken op hoogte rond de pilaren, enkele stoelen en vooral veel staanplaatsen.

Schilderij van Johannes Bosboom (1817-1891), gemaakt in 1873, Rijksmuseum Amsterdam

Er zijn enkele foto's van het interieur uit het begin van de 20e eeuw: de inrichting van de kerk van vóór de brand in 1945. Op de twee foto's zien we dat de plaats van de preekstoel ongewijzigd is. De muren waren wit gepleisterd. Op deze foto staat het mooie Garrels orgel uit 1725 dat helaas bij de brand volledig is vernietigd. Let op de lichtkoepel in het dak dat zorgde voor licht op de orgelklavieren.

De staanplaatsen die we zien op het schilderij van Bosboom zijn vervangen door stoelen. De verhoogde banken lopen nu door tot in de noordbeuk

Deze foto's zijn van het interieur van na de brand tussen 1954 en 2018. De zuidmuur heeft nu een deur naar buiten en de preekstoel staat op de rand waar het koor begint. De verhoogde banken zijn verdwenen en de zitrichting is naar het koor toe. In het begin van het koor staat de liturgische tafel, en midden in het koor staat de kerstboom.

In het begin van het koor staat de liturgische tafel, en midden in het koor staat de kerstboom.

In 2018 is de kerk heringericht: de vloer in het schip is geïsoleerd en er is vloerverwarming aangelegd. Verder zijn de verwarmingsketels in de toren geplaatst en zijn convectorputten onder de ramen aangelegd. Met een flexibel podium kan de kerk op diverse manieren worden ingericht.

De foto laat de nieuwe geïsoleerde vloer zien met vloerverwarming. De nieuwe tegels zijn van natuursteen en passen bij de oude stenen die in de noordbeuk en het koor liggen. De lampen in het tongewelf zijn vervangen door ledverlichting.

Wat direct opvalt in de kerk zijn de ruw stenen muren. Ondanks de opdracht van het ministerie via de Rijksdienst voor Monumentenzorg om na de brand de muren weer wit te pleisteren, hield de herbouwcommissie vast aan het plan om de muren niet te pleisteren, maar van slechts een dunne

kalklaag te voorzien. Men vond dat mooier en het vergt minder onderhoud. Het ministerie hield echter voet bij stuk en er moesten twee proefvlakken worden gebracht, hetgeen geschiedde. Op de muur rechtsboven het invalidentoilet is nog te zien waar deze twee proefvlakken waren aangebracht. Gelukkig hield de herbouwcommissie voet bij stuk en is het pleisterwerk nooit aangebracht.

In 2012 is door architectenbureau RoosRos een ontwerp gemaakt voor een nieuwe sanitaire groep, garderobe en uitgiftebuffet. Het is een modern ontwerp dat door de ronde vormen en het gebruik van hout en gekozen kleurstelling heel mooi past in dit kerkgebouw.

Bij de fusie in 2015 tussen de Nederlands Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerk is besloten om de Oude Kerk aan te houden als kerkgebouw voor de gefuseerde gemeente. Daarbij werd ook besloten om groot onderhoud te plegen door het aanbrengen van vloerisolatie en een nieuw verwarmingssysteem, en door de kerk meer flexibel in te richten. Na acht maanden van verbouwing werd de heringerichte Oude Kerk op 9 september 2018 feestelijk in gebruik genomen, nadat op 2 september afscheid was genomen van de Nieuwe Kerk. Het liturgisch centrum is mobiel en kan zowel dwars als in de lengte worden opgesteld. Voor de kleurstelling van de stoelen is gekozen voor een passende kleur bij de vloer. Het liturgisch meubilair is van Van Kooten Architectuur en Tim van Caubergh Organische Architectuur & Meubel.

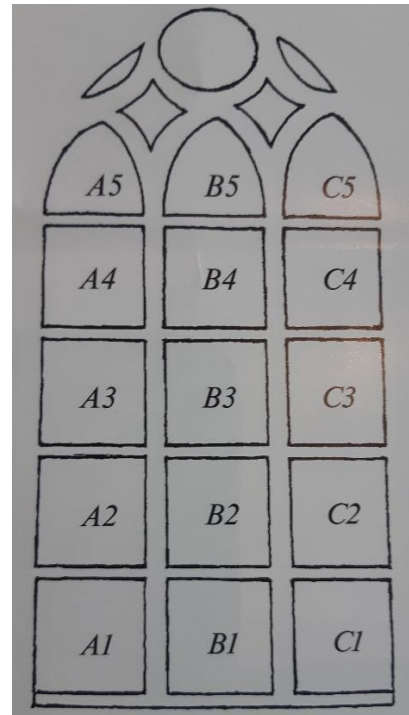
Zerken

In vroeger tijd waren er diverse graftomben in de kerk, maar deze zijn alle tijdens de beeldenstorm en in de Franse Tijd vernield. In de kerk lagen ca 400 grafzerken, die bij de brand in 1945 zijn verwoest. Delen van stenen en zerken die nog bruikbaar waren zijn de noordbeuk gelegd. In het schip werd een vloer van zandcement gelegd met daarop een houten vloer waarop de banken werden vastgeschroefd. Bij de herinrichting in 2018 is na het aanleggen van convectroputten en leidingen de vloer in de noordbeuk weer exact teruggelegd, zoals die na de brand was aangebracht. Het schip is geïsoleerd met polystyreenschuim en er is vloerverwarming aangelegd. Daarop zijn nieuwe hardstenen tegels uit India aangebracht. Stukken van vier grafzerken, die onder de ouderlingenbanken vandaan kwamen, zijn geconserveerd en teruggelegd op de oorspronkelijke plek in het koor. Een van deze zerken is van Jasper van Egmond. Van 1556-1595 was hij commandeur van Maasland; hij stierf op 5 mei 1595. Zijn grafzerk bevatte oorspronkelijk acht familiewapens, waaronder dat van Egmond, Raephorst, Bloeteling, en Almonde. Alleen het wapen van Egmond is in het midden nog zichtbaar. De grafzerk lag voor de brand in het koor, dichtbij de plaats waar in de katholieke periode het altaar stond. Links van de zerk van Jasper van Egmond bevindt zich de grafzerk van Wilhelm Morser, 'evangeliedienaar' te Maasland. Hij was afkomstig uit Rijsoord en stierf op 6 november 1798. Voor de brand lag deze zerk onder de preekstoel. Rechts ligt de grafzerk van Crijn Jansen van Velde, een lid van het welgeboren Maaslandse geslacht Van Velden. De gotische letters wijzen erop, dat we met een middeleeuwse zerk te maken hebben. In de doopkapel liggen nog twee zerken die mooi intact zijn. Waarschijnlijk de oudste steen in de kerk ligt in de noordwesthoek bij het uitgiftebuffet. Het is een rode steen en mogelijk een deksel van een sarcofaag uit de 12^e eeuw. De steensoort is rode bontzandsteen uit de Vogezes. Deze steen werd via de grote rivieren aangevoerd en door de Friezen gebruikt voor grafkisten en deksels. Ook bij de oude kerk op de Markt in Vlaardingingen is zo'n sarcofaag gevonden. De trapeziumvorm, de geribbelde bewerking en de maten komen overeen met de sarcofagen uit die tijd. Wel is er een deel afgebroken. Het deksel is ouder dan de kerk zelf. Mogelijk is het afkomstig van de eerste kerk dichterbij de Maas.

Ramen

17^e eeuws gebrandschilderd glas

In 1985 werden drie houten kisten ontdekt op de zolder van de sacristie (nu consistorie). In de kisten lagen honderden stukjes gebrandschilderd glas. Deze stukjes glas waren overgebleven van de restauratie van de gebrandschilderde ramen in het koor door ir. J.L. Schouten uit Delft in 1908-1911. Deze ramen waren uit de 17^e eeuw. Helaas zijn de gerestaureerde ramen bij de brand in 1945 volledig verwoest. Maar de stukjes in de kisten hebben de brand overleefd. Na jarenlang puzzelen op de zolder van Museum De Schilpen heeft de firma Bogtman te Haarlem in 1991 de stukjes in het raam in de zuidmuur boven het liturgisch centrum geplaatst. De nadruk is gelegd op het oorspronkelijke 17^e-eeuwse glas, op conserveren en niet op reconstrueren. Slechts hier en daar is glas bijgemaakt: het wapen van de Ridderlijke Duitse Orde, het wapen van Maasland en de jaartallen 1241-1991, ter herinnering aan de viering van de 750-jarige vestiging van de Ridderlijke Duitse Orde in Maasland.

B2, A2,
C2, A3,
B3, C3

Wapen (B2): een Hollandse leeuw. Gedeeltelijk hersteld. Herkomst onbekend. Het wapen is omgeven door het bovengedeelte van een grote cartouche (sierrand) met acanthusbladeren (A2, C2), fruit, engeltjes met bazuin en een gedeelte van een lambrekijn (helmkleed) (B3)

B1

Kleine cartouche met wapen van Zuylen van Nievelt, Het wapen is opnieuw vervaardigd naar een afbeelding van uit het Wapenboek der Ridders van de Duitse Orde. Jacob van Zuylen van Nievelt was commandeur te Maasland van de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht, van 1616-1625. In zijn kwartierstaten komen drie van vier hier aangebrachte wapens voor: Nievelt, van Almonde en van Heemskerck.

B4

Wapen: van Almonde. Anna van Almonde was de grootmoeder van moederskant van Jacob van Zuylen van Nievelt.

C4

Wapen: van Heemskerck. Johanna van Heemskerck was de grootmoeder van vaders kant van Jacob van Zuylen van Nievelt.

A4

Wapen: onbekend

Aangebracht ter herinnering aan de viering van de 750-jarige vestiging van de Ridderlijke Duitse Orde in Maasland:

A5	Wapen: Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht
B5	De jaartallen: 1241 – 1991
C5	Wapen: Gemeente Maasland

Gebrandschilderde ramen in de noordbeuk en de consistorie

In het koor van de noordbeuk is een glas-in-lood raam geplaatst ter herinnering aan de restauratie na de brand. De bruiloft te Kana wordt hier afgebeeld. Het is gemaakt door Dirk Boode in 1947.

In de consistorie bevinden zich ook vier ramen van Dirk Boode uit ca 1950: “Jezus ontfermde zich over hen”, “De Goede Herder”, “Uitzending der Apostelen” en “Zaligsprekingen”.

Orgel

In het archief van de Duitse Orde in Utrecht is een manuaal gevonden uit december 1377 waarin staat vermeld dat een bedrag van 70 pond en 5 schelling (destijds een zeer groot bedrag) is betaald aan de commandeur van Maasland “van den orghelen”. Ook bekostigde de Duitse Orde een koorzanger, die werd ingezet om de zang in de kerk op een hoger niveau te brengen. Een orgel in die tijd is heel bijzonder en het valt niet toevallig samen met het gereedkomen van de Commandeurshof naast de kerk en de aanstelling van een eigen commandeur in 1378. Of dit orgel er nog stond tijdens de Reformatie is niet bekend. In iedere geval besloten de kerkmeesters in 1724 tot een nieuw orgel en werd gekozen voor een Garrels orgel dat op 24 juni 1725 in gebruik werd genomen. Op 18 juni 1945 werd dit orgel door brand verwoest.

Het huidige orgel werd oorspronkelijk gebouwd voor de Nicolaikerk in Utrecht. Bouwer was J.F. Witte, die in 1888 het orgel opleverde. J.F. Witte was een zoon van C.G.F. Witte, die een schoonzoon was van de beroemde orgelbouwer Bätz. In 1955 werd door de firma De Koff begonnen met het plaatsen van het Bätz-Witte orgel in deze kerk en op 23 december 1958 is het orgel in gebruik genomen. Door architectenbureau Van Essen werd een nieuwe orgelkas ontworpen en met gebruikmaking van zoveel mogelijk oude onderdelen werd het orgel in Maasland geplaatst. In 1972 zijn de windladen gerestaureerd. In 2001 is het orgel geheel gerestaureerd door de gebr. Reil. Uitgangspunt was om de dispositie te herstellen naar de situatie van 1888. Ook is de orgelkas opnieuw geschilderd. In 2018 is het pijpwerk van 3 registers (fagot, trompet en schalmei) gerestaureerd waarbij een aantal pijpvoeten is vervangen.

In het koor staat een mechanisch/elektronisch orgel dat is gebouwd door Louis J. Kramer in 1972 voor een particulier. Sinds 1980 staat het in deze kerk en wordt vooral gebruikt bij vieringen die in het koor plaatsvinden.

Iconen in de kerk

Kronen

In de kerk hangt een groot aantal kroonluchters. De vier kronen in de noordbeuk zijn de originele kronen die in de kerk hingen en tijdens de brand uit de kerk zijn gehaald. De andere oude kroonluchters komen uit de oude hervormde kerk in Graft (Noord-Holland). Op sommige kroonluchters staan schildjes. Op een van de kroonluchters staat een afbeelding van een scheepje. Op een andere staat de tekst: Abraham Jansz, Krijntje Lübbers zijn huisvrouw, 1662. En op weer een ander schildje staat: “Door liefde en Gods zegen heeft de kerk deze kroon gekregen”.

Op de nieuwe kroonluchter vooraan in het koor zitten ook drie schildjes: één met het wapen van de Ridderlijke Duitse Orde, één met de tekst “ter gelegenheid van 750 jaar Ridderlijke Duitse Orde in Maasland” en ten slotte één met de tekst “aangeboden door het Weesarmenfonds der Nederlandse Hervormde Kerk te Maasland”.

Preekstoel

De houten preekstoel komt uit de Hervormde Kerk uit Graft en is uit de 17e eeuw. Het is na de brand in deze kerk geplaatst. Het einde van de koperen trapleuning is versierd met Jona en de walvis.

De stenen preekstoel in de noordbeuk komt uit de Rooms Katholieke kerk in Maasland. Hij werd begin jaren '50 in de Noordbeuk neergezet, maar de kerk naderde toen al bijna haar voltooiing. Het koor in de R.K. kerk werd gewijzigd en de preekstoel werd overbodig. De preekstoel stamt uit ca 1890 en heeft symbolische voorstellingen van de vier evangelisten.

Wijwaterbakje

In de noordmuur naast de ingang staat een fragment van een 15^e-eeuws wijwaterbakje. Dit is gevonden tijdens de restauratie na de brand. Het is afkomstig uit de katholieke periode voor de Reformatie.

Herinneringen aan de gereformeerde kerk

Aan de wand bij de koffi corner hangen drie elementen ter herinnering aan de gereformeerde kerk. Deze kerk is in 1957 gebouwd en in 2019 afgebroken. Het houtsnijwerk hing aan de preekstoel in en toont de gelijkenis van de zaaier met het schip waarin Jezus dit verhaal vertelt. Het paneel is vervaardigd door Cor Wijker (1890-1968) en is geschonken door het dames comité na de opening van de gereformeerde kerk.

Boven de preekstoel was een grote muurschildering aangebracht. Het stelt de schepping voor met de zon, maan, sterren, bomen, bloemen, dieren en vissen. Ook zien we de boom met de verboden vrucht en de. Een groot kruis staat centraal in dit verhaal. De schildering is door een gemeentelid bij de opening geschonken.

Het glas in lood raam is de symbolische voorstelling van Johannes (arend). In de voorgevel van de gereformeerde kerk waren gebrandschilderde ramen van de vier evangelisten verwerkt.

De foto's met omlijsting van de muurschildering en het glas-in-loodraam zijn gemaakt door Martin Zwaan.

Spreekborden

Naast de ingang in de noordmuur hangen twee 17^e-eeuwse spreekborden:

“Verblijdt U te allen Tijde 1 Thess. 5 vers 15”

Alle wegen des menschen is regt in zijne oogen, maar de Heere weegt de harten. Gerechtigheid en regt te doen is bij de Heere uitgelezenener dan offer. Die zijn mond en tong bewaart, bewaart zijne ziel van benauwdheden. Het paard wordt bereid tegen den dags des strijds. Maar de overwinning is van den Heere.

“Psalm 139: 1-5”

Heere ghij door grondet mij ende kent mij. Ick sitte ofte stae op, zoo weet ghij het. Ghij verstaet mijne gedachten van verre. Ick gae of te ligge. Soo sijt ghij om mij ende ziet alle mijnswege. Want ziet daer is geen woort op mijner tonge dat ghij Heere niet alles en weet. Ghij beschikt het wat ick voor of te nae doe. Ende houdet uwe handt over mij.

Het tekstbord aan de muur tussen schip en koor is gemaakt door D. de Roo in 1625 en is overgeschilderd in 1867. De tekst is uit Leviticus 19 en Romeinen 13 en is van voor de Statenvertaling (de Statenvertaling is van 1637).

Predikantsborden

Er hangen vier borden in de noordbeuk met lijsten van predikantsnamen.

Het eerste bord is van 1576-1774.

De Nederlandse Stad- en dorpsbeschrijver L. van Offelen schrijft in 1793 in zijn boek over Delfland: "Het choor is bijzonder groot, ook hangt in het zelfde een bord beschreven met de namen van de predikanten welken sedert de reformatie te Maasland in den Wijngaard des Heeren, min of meer, geijverd hebben." Uit de vermelde lijst blijkt dat de kerk in "den jaare 1576" reeds zijn eigen predikant gehad heeft, zijnde de Wel Eerwaarde Evert Harmsz. De vierde predikant op het bord vermeld, Abraham Cornelisz. van Vliet, is op 18 juli 1619 door de "Hoog-eerwaardige Sijnode, om Remonstrantse gevoelens, van zijnen dienst ontzet". Hetzelfde geldt voor de volgende predikant, Johannis Taurinis, die in 1627 is ontzet. Het bord is aan de kerk geschonken ("is de kerk vereerd") door de catechisanten in 1776.

Het tweede bord is van 1775-1860.

Dit bord is in Rococostijl en door catechisanten geschonken in 1775. De naam is afgeleid van het Franse woord rocaille, een asymmetrisch schelpmotief dat in de 18e-eeuwse barok veel gebruikt werd in met name de toegepaste kunst.

Het derde bord is van 1861-1928

Op de achterkant van dit bord staan de namen van 140 catechisanten die het bord in 1861 geschonken hebben. De eerst vermelde dominee op dit bord is dr. Philippus Samuel van Ronkel. Hij was een bekeerling uit het Jodendom. Van hem is een aantal boeken bekend.

Het moderne vierde bord van 1929 – heden geeft de namen van predikanten weer van de hervormde gemeente en vanaf 2015 de protestantse gemeente.

Bord met ordonnantie van de graven

Dit bord van 1 Juni 1671 en vermeerderd op 2 Mei 1724 bevat de ordonnantie van de graven en het grafmaken in de kerk. Er staat dat de huur van een graf in het koor 6 gulden kost en voor het openen van het graf 1 gulden en 10 stuivers. Voor een graf in de kerk is de huur 3 gulden en voor het openen moet 1 gulden worden betaald.

Wapenborden

De twee beschilderde wapenborden hingen oorspronkelijk in de rechtszaal van de Hoge Vierschaar van Delfland in de Waterslootse poort te Delft. Petrus Coenraad de Coningh, burgemeester van Maasland en daarvoor de laatste baljuw van Delfland heeft de borden in 1824 aan de kerk gegeven. Beide borden bevatten een allegorische voorstelling van de rechtspraak en de wapens van de baljuw en de dienstdoende welgeboren mannen van de Hoge Vierschaar van Delfland. Zij spraken met elkaar het vonnis uit. Op beide borden staan onder andere namen van Maaslanders. Het oudste bord, uit 1726, hangt in het koor van de noordbeuk en bevat een tweetal versregels van de dichter Hubert Korneliszoon Poot, die zelf ook lid was van dit rechtscollege. De tekst luidt:

*'k Zie geen personen aen, maar weeg slechts quaet en goet,
Straf d'ondeugt met Godts Zwaert en spaer 't onschuldig bloet.'*

Het tweede bord hangt boven de deur in de noordmuur en dateert van 1761. In het midden is de gruwelijke geschiedenis afgebeeld van de Persische koning Cambyses, die een corrupte rechter liet villen. Diens zoon moest plaatsnemen op de rechterstoel, die was bespannen met de huid van zijn vader.

In de nacht van de brand in 1945 zijn de wapenborden uit de kerk gered. Daarna hingen ze in de raadszaal van het gemeentehuis van Maasland. In 2014 zijn we weer in de kerk teruggekeerd.

Kerkkisten

Er staan kerkkisten uit de 17^e en 18^e eeuw. Hierin werd o.a. het geld van de diaconie bewaard.

Lezenaar

De voorzangerslezenaar in het koor is uit 1773 en is gemaakt door A. Bakker te Rotterdam.

Statenbijbels

Drie bijbels komen uit de Hervormde Kerk:

- Gedrukt en uitgegeven te Dordrecht door Jacob Hendrik Keur in 1756
- Door Nicholaas Goetze te Gorinchem uit 1748
- Nederlandsche Bijbel-compagnie. J. Brandt en Zoon en P. Proost te Amsterdam; Joh. Enschedé en Zonen te Haarlem, 1863

Een bijbel komt uit de Gereformeerde Kerk en lag op de kansel in de voormalige kerk aan de Doelstraat:

- Gedrukt door Jacob Braat te Dordrecht voor Helmich van Cappel, boekverkoper te Gorinchem, 1662

Avondmaalstel

In 1712 wordt het avondmaalstel uit de kerk gestolen. In 1758 schenkt Ary Klaaszoon Valkenis een zilveren avondmaal schotel, twee zilveren borden en twee schenkkannen van Delfts blauw aardewerk en zilver (deze staan staat gewoonlijk in de kluis).

Wandarmen (muurkandelaars)

De wandarmen in het ronde gedeelte van de noordbeuk zijn uit de 17^e eeuw en komen uit de kerk van Graft.

Houten reliëf

Het houten reliëf aan het eind van het koor stelt het Laatste Avondmaal voor. Het is van gepolychromeerd hout uit Oberamergau uit eind jaren 1970.

Herdenkingssteen

Boven de deur van de consistorie is een herdenkingssteen gemetseld: "Door brand verwoest 18 juni 1945 – In oude luister hersteld 18 juni 1954".

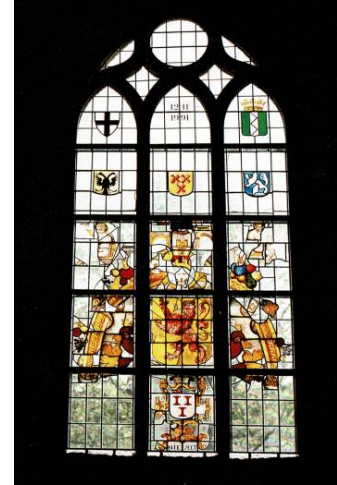
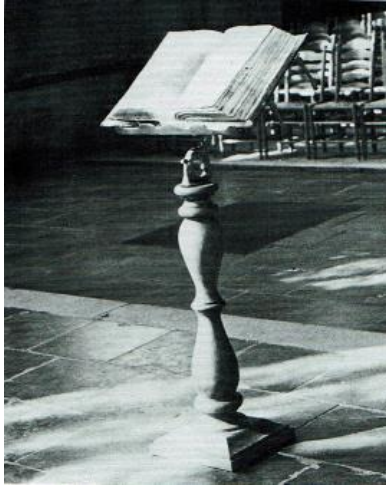
Stand horloge

Het stand horloge in de consistorie is in bruikleen van de Stichting Doelman's Hoeve. De klok is gemaakt in 1778 door Jacobus Waten in Amsterdam en is een mooi voorbeeld van het excellente vakmanschap in de 18^e eeuw. De kast is van notenhout. Het uurwerk geeft behalve de uren en minuten ook de maanstand, de maand, de dag en de datum aan. Het dubbele slagwerk is uitgezet.

Doopkapel

De doopkapel is bij de restauratie weer in ere hersteld. Er staat een doopvont met een zilveren schaal die aan de kerk is geschonken door de burgemeester van Maasland en zijn vrouw in 1850 (de schaal ligt gewoonlijk in de kluis). De knielbank met bijbehorende twee bankjes komen oorspronkelijk uit deze kerk en zijn bij de brand gered. Ze zijn gemaakt van eikenhout en komen

uit de 17^e eeuw en zijn gerestaureerd in 2018. De knielbank laat de symbolen zien van Mattheus, Marcus, Lucas en Johannes.

Bronnen

P.C. Heinsbroek, 'Bevindt er zich een rood bontzandstenen sarcofaag deel in de N.H. Kerk te Maasland?' ongepubliceerd artikel, 2004.

Jacques Moerman, 'De oudste orgels van Maasland'. In: Historisch Jaarboek Schipluiden 2014, uitgave Historische Vereniging Oud-Schipluiden, 2015.

P.M. Pols, A. Roza, B.F. van Verschuer, 'Verbrand, Herbouwd, Herdacht - Hervormde kerk Maasland, 2004'

B.J. Post, "Geschiedenis van Maasland van de vroegste tijden", 1909

Stichting 750 jaar Duitse Orde in Maasland, "17^e eeuws gebrandschilderd glas", 1991

Ir G. Wierda, 'Ken uw Kerk', Kerkvoogdij Hervormde Gemeente Maasland, 1983

Diverse brochures van de Nederlands Hervormde Kerk Maasland

Protestantse Gemeente Maasland

www.kerkentemaasland.nl

Predikanten:

ds. B.W.J. de Ruyter, tel: 010-5922313, email: w.de.ruyter@hccnet.nl

ds. M.A.D. Noordzij-Hijweege, tel: 06-41480250, email: riannenoordzij@zonnet.nl